

**МИХАИЛ КРИВИЧ, ОЛГЕРТ
ОЛГИН
ЗА КОЙ ЛИ ПЪТ ЗА ЛЮБОВТА**

Превод от руски: [Неизвестен], 1981

chitanka.info

Едва ли сегашните ми колеги ще повярват, че по време на следването си от всички занятия съм обичал най-много футбола. Играейки в отбора на института като десен защитник и защитен чрез това високо звание от попълзновенията на декана, можех да си позволявам да пропускам всичко, което си поискам — разбира се, освен изпитите. Въпреки това обаче лекциите в Голямата северна аудитория никога не пропусках.

Голямата северна, или на студентски език ГАС, беше единственото нещо, останало от стария технологически след безкрайните преустройства. Амфитеатърът с около двеста места се спускаше така стръмно към старомодната катедра, че от горната редица се виждаше само професорското теме. Тежките скамейки от естествено дърво, полирани от джинсите на много поколения, бяха просто гланцирани; ако би могъл да се засилиш по тясната пътека и се хвърлиш със сила върху огледалната дъска, би могъл да се плъзгаш цели няколко метра, честна дума. Освен това тук имаше и подвижни плотове, върху които, както говорят, студентите слагали бележниците си и записвали лекциите. Върху един от тези плотове, изцапани с мастило, беше изрязано сърце със стрела и трогателен надпис, гласящ: „Соня и Тихон седяха тук...“ Къде ли сте вие сега, красавице Соня, и кой ли е изплашил побъркания от щастие Тихон?

На това място се застоявах понякога и аз... Предимно когато четеше лекциите си легендарният Семьон Григоревич Книжник, академик, лауреат, почетен член и прочие, и моите тренъори можеха да си пият чая спокойно.

През този ден закъснях малко и когато проникнах в ГАС през горния вход, незабелязано се промъкнах до мястото, служило някога за прибежище на Соня и Тихон. В джоба си имах магнитофон, а в сърцето си — решителност да запиша поне нещо, за да не се налага после преди изпита да търся назаем конспектасета.

В лекцията се включих на половин дума: „... концентрацията на вниманието на технолога-оператор. За да се диспергират компонентите на зарежданата шихта, е необходимо в полето на вътрешното зрение да се държи всяка частица, движението на която в общ вид се описва от формулата...“

Семьон Григориевич слезе от катедрата и като протегна шия, сякаш готвейки се да пробие черната дъска, започна да пише бързо

гръцки и латински букви. Той винаги си ходеше така — челюстта напред, шията напрегната и погледът устремен в една точка. Издаваше се привычката му към волеви напрежения: преди да стане академик, Книжник тридесет години бил работил в производството — размесвал разтвори, разделял смеси, задържал плазма, пробивал диаманти. По него време още никъде не подготвяли специалисти от нашия профил и макар навсякъде в заводите да работели технолози-волевици, директорите ги назначавали на свой страх и риск, оформяйки ги ту като снабдители, ту като възпитатели в общежития и само целомъдрените академични списания печатали статии, вежливо изобличаващи телекинезата като лъженаука.

Честно казано, академикът четеше курса си не кой знае как. В замяна на това, когато се увлечеше, той можеше направо по време на лекцията си да направи нещо, което да е изключително. Веднъж той цял час и половина мълча за охлаждането на газовете в големи обеми, аудиторията потъна в дрямка и едва тогава той реши да ни ободри. На мен даже ми настръхна кожата. От устата ни заизлиза пара, стените се покриха със скреж. Резултатът се оказа печален и за двете страни: половината от нашия поток хвана хрема, а Книжник, макар че беше академик, трябваше да напише обяснителна бележка на ректора.

Този път лекцията беше свързана с разместванията и едва ли Книжник би започнал да ни размества по местата ни за нагледност. Поради това, като доверих учебната процедура на магнитофона, започнах да се оглеждам на всички страни с надежда да си намеря по-весело занимание. И в този момент видях за първи път Клавдия.

Тя седеше три реда по-долу и леко вдясно, устремила поглед в дъската. Изглеждаше така, сякаш... (зачерквам тук няколко реда: не бих могъл да обясня въобще как тя изглеждаше). Има хора, които се запознават лесно, но аз не съм сред тях. Ръководен не от разума си, а от някакво чувство, изключих магнитофона, извадих микроскопичната касетка и без да се целя, я хвърлих.

Касетката очерта във въздуха сложна крива и се спусна на рамото на старшата на групата Лена Бивалова, по прякор Шахматната дама. Тя се обърна и ме видя в позата на дискобол. Измери ме с поглед изпод очилата си, повъртя пухкавия си показалец на сляпото си око и отново впери поглед в Книжник.

Шансът беше пропуснат и метателните снаряди се бяха свършили. Но аз вече не можех да се спра.

На три метра над катедрата висеше масивна стоманена греда, на която понякога закачаха екран, макар тя да беше така масивна, че сигурно би издържала и слон. Взрях се именно в тази греда. Преди няколко дни бяхме завършили лабораторния практикум по механични процеси и някои неща се получаваха при мене съвсем не лошо. Концентрирах вниманието си върху гредата и се напрегнах, както препоръчваха учебните пособия. Желязото сякаш започна да се извиа. Понапъгнах се и завързах края на гредата в немного равен, но плътен възел. В аудиторията се разнесоха хихикания.

Книжник договори докрай всички допълнителни изречения, вдигна тъжните си очи към тавана и безпогрешно прехвърли поглед върху мен.

— Младежо — каза той без всякакъв израз, — преди вас тук тази акция са я извършвали не по-малко от сто пъти, с по-голям или с по-малък успех. Вашият възел не е лош, но не е от най-добрите.

Всички се обърнаха към мен. Тя също!

— А сега — завърши Семьон Григориевич — докажете ни, че вие сте научили нещо, и възстановете статус квото. Моля, не се стеснявайте.

Станах от мястото си послушно и се заех да развързвам възела, но с края на очите си видях, че тя гледа към мен. Това най-последно ме извади от релсите. Желязото скърцаше и вибрираше, обсипвайки катедрата с ръждив прах. Всички наоколо се смееха, но тя — това е съвсем вярно — гледаше най-сериозно в мен.

— По всяка вероятност, млади човече — наруши мълчанието си Книжник, — вие вече сте овладели изкуството да чупите. Нека се надяваме, че след време ще се научите и да изграждате. Позволете ми да завърша започнатото от вас.

Вдигна глава към тавана и в този миг гредата, без да издаде никакъв звук, се изправи и застина. Това вече беше класа.

След звънеца изхвъркнах от аудиторията, за да не се срещам със свидетелите на моя позор и се понесох, обърквайки следите си в заешки осморки по безкрайните коридори и проходи на Технологическия. След около пет минути се спрях в най-далечната

чупка, където според моите пресмятания никой от почитателите на Книжник не би могъл да се домъкне толкова бързо.

Бърках. Бавно и безшумно срещу мен вървеше тя...

Нашите отношения се развиваха безоблачно. Заедно обядвахме, разхождахме се и ходехме на кино; студентската общност ни призна за неразделна двойка и никой не заемаше мястото до Клавдия на лабораторната маса. През деня се разделяхме за не повече от два часа: намъкнал футболните обувки, утъпквах тревата по игрището, а в това време Клава водеше битки по триизмерен шах — в това отношение аз не можех да ѝ правя компания.

Във Факултета по промишлена телекинеза Клавдия се беше прехвърлила съвсем скоро и това изглеждаше доста странно: при нас не се натискаха много. Виж, по-рано, когато трансцендентната технология се очертавала в романтичен ореол, разправят, че приемните изпити били нещо фантастично; но след това този ореол се разпръснал, специалното хранене и други облаги за волевиците бяха отменени и сега приемните изпити бяха така скромни, както и за театралната академия. Аз лично се записах в Телекинетичния по чиста случайност, объркан от името; освен това на клуба на факултета трябваше десен защитник. Клава твърдяла, че най-сетне е намерила своето призвание, и с коректни термини кълняла декана, който дълго отлагал прехвърлянето ѝ: с такава фигура, казвал ѝ той, няма защо осем години да опъвате каиша, за да се омъжите след това и работите на половин заплата в агенция за пренасяне на мебели по домовете. Разбира се, той изцяло не е бил прав, като се изключи само едно нещо — имам предвид фигурата.

Като следвах във всичко и навсякъде Клавдия, аз скоро разбрах, че такъв начин на живот ме устройва до края на дните ми, и изхвърлих от стаята си шведската стена, за да освободя място за секции; а Клавдия купи в оказионния магазин двуплочна печка с бързи неутрони и обяви, че в бъдеще ще се храним само в къщи. Тя въобще, трябва да кажа, е много практична.

Една вечер седяхме пред същата тази печка в очакване на чая и пресявахме списъка на поканените за тържествения обяд; бях в лъчезарно настроение и не забелязах веднага, че тя е натъжена от нещо. Може би от оскъдността на масата?

— Не — каза тя сухо. — Вероятно ти си чувал, че сватба се прави един път в живота. И по този случай порядъчните хора си подаряват един на друг халки. Ето това е.

За венчални пръстени преди и не ставаше дума. Всички се отнасяме сериозно към брачния ритуал, но не чак пък толкова! Докато завираше чайт, аз се мъчех да уговоря Клавдия да се съгласи на платина, иридий, осмий... какво още беше? Но тя се заинати и ни напред, ни назад. Нека да е както при баба и мама. И сега да й търся злато.

На сутрешната лекция Клавдия не дойде и аз, загубвайки новопридобитото си прилежание, се понесох при нея. В стаята всичко беше с краката нагоре, креватът незастлан, пердетата смъкнати като пред генерално чистене, а на масата се мъдреше огромна менделеевска таблица. Приблжих до нея; върху кутийката със символа Au се мъдреха две пръстенчета от завесите.

— Помълчи за една минута — умолително каза Клавдия и като ме отстрани, застана на колене върху масата. Тя гледаше със странен замръзнал поглед през пръстените, таблицата и мушамата така, че аз дори надзърнах под масата. Внезапно видях, че по пръстените бягат подобно на бликове ситни вълни. Олюлявайки се, пръстените бавно се отделиха от хартията и увиснаха над латинските букви, излъчвайки слаба зелена светлина. След това светенето загасна, пръстените се свиха, припламнаха на финала и тихо звънвайки, се отрониха върху масата.

В клетката с номер 79 останаха да лежат малки, с формата на бъчвичка пръстени от жълт метал.

Клавдия взе едното от тях и го надяна, още топло, на безименния ми пръст.

— Благодаря, хубавицата ми — промърморих аз и я целунах. — Книжник дори не е сънувал подобно нещо.

— Порядъчните хора се женят само веднъж през живота си — отвърна Клавдия.

Изблъска ме през вратата, заявявайки, че е уморена и има намерение да спи до вечерта, а аз се помъкнах към института. Поритах честно топка и след това наминах при един приятел от катедрата по металознание. Помолих го да пъкне пръстена в някой и друг прибор. Минута след това той се върна и съобщи равнодушно, че металът е

злато, еди-коя си проба; в какво се състои работата? „Просто така“ — казах аз.

До вечерта оставаше сума време и аз надзърнах на третия етаж, където обикновено заседаваха зад своите кубове тримерношахматните девиси. Изглежда, нещо ме теглеше към хората от обкръжението на Клавдия.

Величествената Лена Бивалова играеше сама срещу себе си невероятно сложни дебюти.

— Мога да ти дам три фигури в аванс — предложи ми тя. — Ще поиграем ли?

Тя дори не допускаше мисълта, че избраникът на нейната приятелка може да бъде равнодушен към шаха.

Седнах мълчаливо и включих абажура — цял половин час самоотвержено отстоявах честа на мъжкото мислене, мъчейки се да докарам партията до почетното равенство. Вън вече се мръкна.

Клава ме посрещна сурово. Оказа се, че тя се е събудила отдавна. Започнах да ѝ разказвам за анализа и за играта с Шахматната царица. Тя слушаше, присвила устни и без да гледа в мен.

— М-да — отрони тя. — Странно. Чувствувам се отвратително, всичко ми се измъква от ръцете, а ти си прекарваш весело времето. Аз правих златен пръстен, а не оловен, това е ясно и без твоите глупашки прибори. А ти не умееш да играеш шах и това е още по-ясно. На тебе ти е скучно с мен и ти си търсиш къде да се развличаш. Изглежда, че вече си намерил, поздравявам те.

Това беше несправедливо. И аз се опитах да ѝ обясня някои неща. По-добре би било да бях си мълчал.

— И още се оправдава! Седял цели два часа с някого си и освен това раздрънкал за пръстените.

Тогава и аз кипнах.

— Не искам повече дори да чувам за Бивалова. И за пръстените не искам да слушам — нека се провалят дано в дън земя...

И нещо ме разтърси.

— Не искаш да слушаш, значи? — с леден тон запита Клавдия. — Е, добре. Както желаете. Дай тук пръстена.

Вече разкайвайки се, но още не разбирайки, снех от пръста си златния пръстен. Клавдия го сложи върху дланта си, а до него сложи и другия. След това замахна силно и ги хвърли през прозореца.

Хвърлих се към перваза и се взрях тъпо в мрака. Чувах как тя плаче.

Помирихме се след половин час. През останалата част от нощта и цялата следваща сутрин пълзах на колене под прозорците. Пръстените сякаш наистина бяха потънали в дън земя. А Клавдия до самия ден на сватбата престоля пред таблицата на Менделеев и две ръждясали пръстенчета. Понякога те трепваха, понякога започваха да светят, но така и не станаха златни.

А след това стана и сватбата и гости се надомъкнаха два пъти повече, отколкото пресмятахме, на масата нямаше плодове — не можахме да намерим достатъчно пари, и беше много хубаво, и Шахматната царица режеше със своя отбор цвекло за винегретите.

Не разказахме на никого за това почти неправдоподобно утро, в което, излъчвайки сияние, съмнителното по чистота желязо се превърна в чисто злато. За това научиха само нашите деца. Но и те май не ни повярваха много.

Имаме две деца — син и дъщеря. Синът съвсем не е лош по футбол, но може би му липсва малко твърдост, а спринтът му е слабичък; дъщерята — от само себе си се разбира, че се губи в шахматния клуб. Клава понякога ходи с нея да изиграе някоя и друга партия за развлечение, а аз дори изоставих футбола. Служа като началник на една иригационна кантора. Работата ми е повече кабинетна, но ако трябва да се прехвърли пълноводна река или да се прекара магистрален канал, то отивам на място и се намесвам пряко. Естествено, сега вече мога да развържа всяка греда, без да ми мигне окото, но все нямам подходящ случай...

Както и преди, моята Клава изцяло е потънала в науката. Те там превръщат безкрай едни елементи в други и синтезират съвсем нови. Работата им, разбира се, е камерна, така да се каже, като женско ръкоделие, но за откриването на 278-ия или на някой друг елемент около него на Клавдия ѝ дадоха премия и се готвят да нарекат новия елемент на нейно име — поне така казаха по радиото.

Напоследък около дъщерята започна да се навърта едно момче — учат заедно. Момчето ми изглежда умно, но не са ли твърде млади и двамата?

Тези дни надзърнах при нея — беше сама, на колене върху масата, облегнала лакти също върху нея и нещо си мърмори. Заслушах

се:

— Двадесет неутрона оттук, протоните тук, ес-обвивката завършихме...

В началото реших, че се готви за изпит. Но гледам пред нея таблицата и в кутийката с номер седемдесет и девет се мъдрят два железни пръстена.

Кого ще поканят на сватбата и кой ще реже на нея цвекло, мен не ме засяга никак. Но за плодовете ще се погрижа аз: на децата са необходими витамини.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.30/1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.